

Emanete hıyanet ettik mi?

Allah selâmet versin!

Kahvehaneye çok sık gitmem. Bir arkadaşla buluşmak gerekiyordu; aklıma gelen ilk yeri, ara sıra gittiğim mahalledeki bir kahvehanenin adını verdim. Kahveye gittim oturdum; iki dakika sonra buluşacağım arkadaşın biraz gecikeceğini bildiren iletisi düştü, ‘tink’ diye ince, tiz bir ses çıktı telefonumdan. Mutat, vatsap denen meşhur vasıta ile gönderdiği ‘on beş dakika gecikeceğim’ diyen iletisini okudum. ‘Eh, yapacak bir şey yok’ dedim; karşımdaki sesi kısık televizyonu izlemeye başladım.

Başka ülkeler, başka ülkeler derken bizde daha çok ‘batı’ diye bilinen ülkeleri kastediyorum; böyle mekânlarda bir köşede kocaman bir televizyon açık olur, vatandaşlardan bazıları geçer karşısına bu sessiz televizyonun, içkilerini yudumlar, bitirince kalkar giderler. Genellikle bu mekânlarda sohbetler de çok sessizdir. Bir masada konuşulana başka masa duymaz. Konuşanlar o kadar kısık sesle konuşurlar ki, biri diğerinin konuştuğunu bile zor duyar. Gemicisi olduğum zamanlarda böyle ülkelerin limanlarına gittiğimizde özellikle böyle mekanlar arardım. Bulursam gider, ekranın karşısına oturur, içeceğimi içerken, sessiz televizyonda o an ne varsa izlerdim. Bar tarafı daha çok birbirini tanıyanların sohbet ettikleri bölge olduğundan ilgimi çekmezdi. Bir de banka yaslanıp sağa sola gülücük saçarak içecek dağıtana bakmak; yani, bana uygun değildi o taraf.

Geçtim kahvenin tavanda asılı televizyonunun karşısına, seyre başladım. Gemicilik günlerimin tadında olmasa da aynı hislerle çayımı söyledim, beklemeye başladım.

‘Batı’ ülkelerinde çok rastlanmayan, belki İtalya, evet, İtalya olabilir, mekânlarda yüksek sesli sohbetlere Akdeniz ülkelerinde rastlayabilirsiniz; arkamdaki masada üç arkadaş hem çaylarını yudumluyor hem de bizim milletin hep yaptığı gibi ülkeyi kurtarıyorlardı. Sesleri diğer masalara göre daha düşük, kısıktı, fakat duyabiliyordum.

Sohbetlerinin neresinde olduklarını kestiremiyorum.

İlk sesin, sırtı bana dönük olandı galiba, “yok”, dediğini duydum, “bunda bir iş var. ‘Savaş’ dediğin az buz bir şey mi? Adam, kelle koltuğunda, göğsünü mermiye siper etmiş, mevziden dışarı uçuyor. Yani, bu adam neden öldüğünü, hayatını ne uğruna verdiğini biliyor aslında.”

“Can vermek” sözcüklerinin sıralı harfleri gözlerimin önünde belirdi, fakat zihnim bu sözcüğün ağırlığını ilk an anlayamadı. “Bir şeyin uğruna can vermek” olarak çoğaldı sözcükler.

Bizim köyde yazılı olmayan, herkesin hep bildiği ve hep uyulan bir yasa işler: “Toprak namustur, bir karışına bile dokundurtmam!” Yani, bunun için canını vermeye hazırdır herkes. Bu yasa elbette hemen her köyde geçerlidir.

Geçmişteki, bugün bile bazı bölgelerimizde süregiden kan davalarının temelinde bu yasaya uyumsuzluk yatar.

Bir diğerinin “öyle deme” diyen sesi beni düşüncelerimden ayırdı. “Kendini vatani uğruna feda edenler kadar da dağlarda asker kaçağı, eşkıyalık yapanlar vardı” diye sürdürdü konuşmasını. Yani, ‘bir o kadar da namussuz vardı diyor’ özetle. Kim olduğunu anımsayamadım; ‘bu ülkenin kahramanları ne kadarsa o kadar da haini vardır’ diyenin sözlerini biraz uzunca yineliyordu.

Bu birkaç satırdan oluşan, okuduğunuz bu öyküden sohbetlerinin muhtevasını aşağı yukarı çıkarabildiğinizi sanıyorum. Öngörebileceğiniz gibi sohbet, son günlerin meşhur hayat

memat meselesine dönüştürülen ‘vesaireden kurtulma ve ülkeyi ayakları üstüne basacak hale getirme’ üzerinde dönüyordu.

İlk kez konuşan üçüncü ses “yahu, evet, politikacılar şu ‘beka’ sözcüğünü yerli yersiz kullanarak dejenere ettiler, anlamındaki gücü aşındırdılar da bu durumun gerçekten bir hayat memat meselesi olduğunu görmüyorlar mı” diye soru sorarak düşüncesini ortaya koydu. Masanın üstüne ülkenin ‘beka’ sorununu yatırmışlar, orasından burasından çekiştirip duruyorlardı.

Belli ki arkası bana dönük olan arkadaşını destekliyordu:

“Yetmiş bilmem kaç yıl önce başlayan örtülü işgal, açık işgale evrildi. Milletın gıkı çıkmıyor! Bu kadar da duyarsız olunmaz ki!

“Milletın gıkı çıkmıyor” ve “bu kadar da duyarsız olunmaz ki” sözleri bu kez zihnimde asılı kaldı. Bu üç arkadaşın sohbetine ilgimi yitirmiştim. Memleketin hemen her yerinde, bir araya gelen iki üç kişi, imkân olsa da dinleyebilsek, emin olun hep aynı şeyleri konuşuyorlardı:

“Vatandaş olaylara duyarsız, ilgisiz ve gıkı çıkmıyor.”

İyi de bu sohbetleri yapanlar kimlerdi?

Hepimiz ‘bugün yaşananların, ülkeyi bir uçuruma sürüklediği, yeni bir kurtuluş savaşının kapıda olduğu’ manasına gelecek bir şeyler söylemeye çalışıyorduk. Bizim gibi düşünenlerin, diğer deyişle ve sava göre bilmem kaç milyonun yarısının ortak kaygısıydı bu.

İster istemez zihnimizde “kurtuluş savaşındaki milletle bu millet, aynı millet midir” sorusu geçti.

‘Atatürk’ sözcüğü sohbeti dinlemeye itti yeniden.

Doğru değildi, biliyordum. Ama benimki kulak kabartmak değil, doğrudan kulağıma gelen sesler arasından arkamdaki masanın sesini seçerek ayırmaktı. Yani, kimsenin sesinin duyulabileceğini dert ettiği falan da yoktu. Artık seslerin ayrımı yapan zihnimin yönlendirmesine kaptırmıştım kendimi. Soruyu soran üçüncü sestı:

“Atatürk’ü gerçekten anlayabildik mi? Meselâ ‘gençliğe hitabe’ ile amacı neydi Atatürk’ün?”

Elbette ve her zaman olduğu gibi sohbet gelmiş Mustafa Kemal’in gençliğe hitabına dayanmıştı.

İyi de Atatürk’ün hem uyarısı hem de buyruğu değil miydi gençliğe hitabı? Bu arkadaşın sorusu neyin nesiydi şimdi! Artık Atatürk’ün ‘Gençliğe Hitabe’si de mi sorgulanır olmuştu? Doğal olarak, anlaşılmasından da çok endişe etmeden açıkça kulak kabartmaya başlamıştım; dönüp sohbetlerine katılmak için izin istemek üzereydim. Sohbetleri gelmiş, Ulu Önder’in uyarısındaki koşullar ‘oluştuydu, yok henüz oluşmadıydı’ aşamasına dayanmıştı.

İlk konuşan, ‘acaba, gençliğe hitabe gençler tarafından anlaşıldı mı’ diye sordu. Sonra da ekledi:

“Bundan pek emin değilim. Bu ülkenin yüzde doksan beşi bir biçimde aynı önder etrafında toplanıyor. Evet, kimi ‘Mustafa Kemal’ diyor, kimi ‘Atatürk’, ama sonunda Ulu Önder’in ‘cumhuriyet’ ve ‘vatan’ ile ilgili kaygı ve ülküsünde buluşuyor. Muhafif partilerin mitinglerinden tutun anma günlerine kadar her vesile ile bunu görüyoruz.”

Demeğe çalıştığını anlıyordum; ‘anlaşılamayan metnin sözleri değil, içerdığı anlam ve anlamın zihnimizde yaratacağı etkiye bağlı duygu ydu.’

Sohbetin sonunu yine ilk konuşan getirdi:

“Atatürk gençliğe nerede hitap etti, biliyor musunuz” diye sordu. “Nutuk’u hiç okudunuz mu” diye hem kendini yanıtladı hem acı bir durumu saptadı. “Ben lisede bir kez okumuştum, arkadaşlarım dalga geçmişti. Ama hemen her arkadaşım Atatürk’ün Gençliğe Hitabesi’ni ezbere okuyabilirdi. Evet, o günlerden bugünleri öngörebilmek mümkün değildi. Hele şu sözlerin gerçekleşeceğini düşünmek, ... ‘gök kubbe ters döner de olmaz öyle şey’ derdik.

Bütün bu şeraitten daha elim ve daha vahim olmak üzere, memleketin dahilinde iktidara sahip olanlar, gaflet ve dalalet ve hatta hıyanet içinde bulunabilirler. Hatta bu iktidar sahipleri, şahsi menfaatlerini, müstevlilerin siyasi emelleriyle tevhit edebilirler.

Bunu yaşayıp da hiçbir şey yapmadan oturmak; zır delilik gibi gelirdi o zamanlar” dedi ve sürdürdü konuşmasını:

“Bize gençliğe hitabeyi ezberletirken ülkeyi çoktan işgal etmişler de uyumuşuz. Neyse, Nutuk’un sonunda, gençliğe hitaptan önce bir cümle var, ona dikkat çekmek, o cümledeki bir sözcüğe vurgu yapmak istiyorum:

bu neticeyi Türk gençliğine emanet ediyorum

‘Emanet!’

Galiba anlaşılamayan budur. Bizim millî geleneğimizde ‘emanete hıyanet olmaz’ deyişi vardır. Kökü Türkçe olmamasına rağmen yüreğimizin tam ortasında yer eder. Ama biz bu deyişin gereğini yerine getirmiyoruz. Çünkü o cümleyi öylesine söylenmiş bir cümle sanıyoruz.

Ulu Önder Türkiye Cumhuriyet’ini gençliğe **emanet** ediyor.”

Bu masum ahlâksızlıktan ‘emanet’ sözcüğü çıktı çıkardı kulağımı. Dikkatim, kendi düşüncelerime döndü.

‘Emanet’ ha!

Öküzün altında buzağı aramayalım diyeceğim de ‘gençliğe hitabe’ diyerek söze başlayan kaç metinde Atatürk tarafından atılan asıl başlığı, **bu neticeyi Türk gençliğine emanet ediyorum** başlığını görebilirsiniz?

Hangi konuşmada bu emanetten söz edilir?

Her nerede varsa ki, ders kitaplarından okulların girişine kadar her yerde var, herhangi bir yerde yazılı ‘gençliğe hitabe’ levhasının başlığının **bu neticeyi Türk gençliğine emanet ediyorum** sözünü gördüm mü?

Hayır!

İçimden, “tamam, Arşimet’in suyun kaldırma kuvvetini bulması kadar önemli değil ama bizim için çok önemli” diye söylendim. Bir yandan da ‘milletin edilgenliğine yeni bir bahane mi uyduruyorum’ diyen cümleyi zihnimden atmaya çalışıyordum. Öyle bile olsa ana başlığı atlamıştık, milletçe.

Kim bilir daha neleri atlamıştık!

Gençliğe hitabeye ‘emanetin korunmasının talimatı’ olarak bakmamıştık, en azından ben öyle bakmamıştım. Çevremde böyle bakan vardı belki ama ben bilmiyor, yeni keşfediyordum. Anlayamadığımız, daha doğrusu hiç duymadığımızdan anlamını da bilmediğimiz bu. Şöyle veya böyle, birileri bile isteye yaptı veya yanıldı, yanıltıldı;

Netice, biz gençliğimizde emanete hıyanet ettik.

Şimdi hâlâ milletçe tam bir hıyanet çukurundayız da farkına varamadık, hâlâ varamıyoruz.

Neden ve nasıl kaçırdık Nutuk'un sonundaki **emanet** vurgusunu?

Bilseydik, bilseydim ...?

Bir saniyeliğine zihnime başka bir soru düştü, düşünce akışına mola verdi:

"Emanet ne yahu, neyi emanet ediyor Ulu Önder?"

Öyle ya, 'emanet' kutsaldır, dokundurtmayız elbette! Emaneti canımız pahasına koruyup kollayacağız da ne olduğunu kavrayamadık, bilmiyoruz ki! Bilmediğimiz bir şeyi nasıl kollayıp koruyacağımızı nasıl bilebiliriz? Dokunulup dokunulmadığını bile fark etmiyoruz.

Ne diyordu şair: Cihân-ârâ cihân içindedir ârâyı bilmezler / O mâhîler ki deryâ içredir deryâyı bilmezler

Bakınız:

- Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Vol / Cilt:2, No/Sayı:3, 2015, s.66
<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/84465>
- Vikipedi, Özgür Ansiklopedi, Hayâlî Bey
https://tr.wikipedia.org/wiki/Hay%C3%A2l%C3%AE_Bey
(Erişim:202511300350)

Emanetin ne olduğunu, emanet olduğunu bile anlamadan kaybettik onu galiba. Her ne idiye, emaneti kucağımızda hazır bulmuş, söylenmediğinden, söylenmediğinden değil de verilenin güzelliği bizim hayal dünyamızda bile olmadığından ne olduğunu bilmiyorduk.

Yani, iki bahane vardı ihanetimize; biri emaneti bilmiyorduk, iki birileri bizi bu hususta kandırmıştı. Yüreğime öfke doldu bir an. Öyle mi? Kandırmışlardı bizi değil mi? Rahatlamalı mıydım? Vicdanıma 'bak gördün, bilmiyormuşum işte' demeli miydim? Ne de olsa zekâ kıtlığı gibi bir derdim var ya!

Derin bir nefes aldım. Emaneti bulmam gerekiyordu ki mücadeleye başlayacağım yeri bileyim.

Emanet, özgürlük savaşının kendisi!

Emanet Atatürk'ün idealleri!

Emanet Ata'nın Nutuk'ta anlattığı mücadeleler!

Aklım artık durmam gerektiğini söylese de emanetler akıyordu zihnimden. Ne kadar da çoktu Ya Rab! Nasıl bir ihanetin içine düşmüştük!

Emanet Mustafa Kemal'in kendisi; kendisini gençliğe emanet etti, bütün mirasını. **Mustafa Kemal Atatürk'ü yitirmiştik!** Dünyanın gıptayla baktığı Önder'imize ihanet etmiştik.

Bir duygu, coşku desem, tam değil, korku; az var, karmakarışık duyguların içinden öfke öne çıktı; kafamı kaldırdım, 'aha' dedim, kahvenin merdiveninden inerken buldum kendimi.

Bırakın zamanı, kahvehaneden çıktığımı bile hatırlamıyordum. Telefonumda, arkadaşın iletisinin geldiği zamana baktım; 'varmak üzeredir' diye geçti aklımdan. Geri,

kahveye girdim; çayım masanın üzerinde yarım, sıcak. Oturdum, küçük bir yudum aldım çaydan. ‘Bana saatler gibi gelen geçen zaman demek ki birkaç dakikaymış’ diye düşündüm.

Az önceki duygu karmaşasından çıktı zihnim. Milletçe yaşadığımız aldatılmışlıklar, üzerimizde uygulanan toplum mühendislikleri; artık yaşım ne kadar elveriyorsa geriye doğru, bir bir geçti aklımdan. Komonistlerin boynuzlu olduğundan Menderesçilerin İmralı’ya tünel kazdığına; çocukluğumun algı operasyonlarını anımsadım. Öyle insafsızdı ki ‘müstevliler’ ve onlarla ‘siyasî emellerini tevhit eden iktidar sahipleri’, küçük Ayla’nın kayboluşunu bile babasının ‘cehepeli’ olmasına bağlamışlardı.

Öyle becerikliydiler ki, ülkenin batısındaki ülkücülere ‘en büyük başbuğ Atatürk’ dedirtirken, doğusundakilere, Atatürk posterlerini ayaklar altına aldırabiliyorlardı.

Artık çok açık görebiliyordum bazı sonuçları:

Atatürk bir biçimde millete bugün de önderlik ediyor.

Evet, her inanılan gibi O’nu da kullandılar. Milleti ‘Atatürk’ diyerek kandırdılar. Heykelleri kaldı her yerde; onlara bakarken O’nu unuttuk. On kasımlar ve saire ve saireler, ama idealleri ve mirasından asla söz edilmedi. Elbette, milletin gönlünden çıkaramadılar ama onu kullandılar. Çünkü gönüllerden çıkarılması mümkün değildi. Yani, ihanetten dönüş mümkün. Pekâlâ, Ata’yı tekrar kazanabilir miyiz? Yanıt evet bile değil; soru anlamsız. Hiç kaybetmedik ki O’nu; biraz zihnimizi bulandırdılar, o kadar. Ama emanetini yitirdik, cumhuriyetin kendi gitti adı kaldı.

Sırada ne var?

Bu millette ‘Sevr paranoyası var’ der, Sevr’i küçümsemek, tehlikeyi azımsamak, Sevr’deki uyarıyı milletin gözünden düşürmek için. Bile isteye hain olanlar, düşmana uşaklık yapanlar küçümsemeyle karışık bıyık altında gülererek “bu millette Sevr paranoyası var” derler.

Evet, bizde Sevr paranoyası var. Artık adını uluorta koymalıyız; biz uyuduk düşman uyumadı, **Sevr’in yeni sürümünün fragmanı oynuyor.** Kabûl edip onaylıyorum.

Şimdi sırada ne var?

Özetlersek, sırada ‘vatan’ var. Demek ki “gök kubbeyi ters çevirme” zamanı geliyor; bir kez daha. Hoş geliyor, sefa geliyor.

Pruvanız netâ olsun.

Yakup Korkmaz

202512100608

Tuzla İstanbul